

**MAELEZO YA HOJA BINAFSI KUHUSU HALMASHAURI ZA MIJI NA WILAYA
KUSHIRIKIANA NA JESHI LA ZIMAMOTO NA UOKOAJI KATIKA KUTATUA
TATIZO LA UPUNGUFU WA MAGARI YA ZIMAMOTO PAMOJA VIFAA
VINAVYOTUMIKA KUZIMAMOTO NA UOKOAJI**

UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, awali ya yote napenda Kumshukuru Mwenyezi Mungu Mwingi wa Rehema kwa kutujalia uhai na hatimaye kutukutanisha tena Katika Mkutano wa Kumi na Tano wa Bunge la Kumi na Mbili tukiwa wazima wa afya.

Mheshimiwa Spika, nitumie fursa hii pia kukupongeza kwa dhati kwa kuchaguliwa kuwa Rais wa Mabunge duniani na kwa namna unavyoliongoza Bunge letu tukufu kwa viwango vya hali ya juu. Kuchaguliwa kwako kumeiletea heshima kubwa nchi yetu na Bunge letu duniani. Aidha, uongozi wako imara umetuwezesha kutekeleza majukumu yetu ya kuisimamia na kuishauri Serikali ipasavyo.

KUWASILISHA HOJA

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Kanuni ya 60(2) na 61(1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Februari, 2023, naomba kuwasilishisha Hoja Binafsi Katika Bunge lako Tukufu kuhusu halmashauri za Miji na Wilaya kushirikiana na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika kutatua tatizo la upungufu wa magari ya zimamoto pamoja vifaa vinavyotumika kuzimamoto na uokoaji. Hoja yangu inakusudia kuitaka Serikali kuziruhusu halmashauri hizo kuruhusiwa kuingia makubaliano na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji (*MoU*) ili kuziwezesha kukabiliana na tatizo lililopo nchini la kutokuwepo au upungufu wa magari ya zimamoto na vifaa vya zimamoto na uokoaji katika baadhi ya halmashauri na vilevile kukabiliana na upungufu katika utoaji wa huduma za zimamoto na uokoaji.

MAELEZO YA HOJA

Mheshimiwa Spika, Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977 kama ilivyorekebisha mwaka 2005 inaeleza kuwa Serikali maana yake ni pamoja na Serikali ya Jamhuri ya Muungano, Serikali ya Mapinduzi Zanzibar, Serikali za Mitaa na pia mtu mwingine anayetokeleza madaraka au mamlaka yoyote kwa niaba ya Serikali¹. Aidha, Katiba yetu inaeleza kuwa lengo kuu la Serikali litakuwa ni ustawi wa wananchi na pia imefafanua kwamba Serikali itawajibika kwa wananchi².

Mheshimiwa Spika, Katika kuhakikisha Serikali inatimiza lengo la kuendeleza, kuhamasisha na kukuza ustawi wa wananchi, Serikali za Mitaa zimeanzishwa chini ya Katiba yetu katika mikoa, wilaya, miji na vijiji ambazo kwa mujibu wa sheria zimepewa jina la halmashauri kwa madhumuni ya kupeleka madaraka kwa wananchi³. Halmashauri hizo zimepewa haki na mamlaka ya kuwashirikisha wananchi katika mipango na shughuli mbalimbali za utekelezaji wa maendeleo katika halmashauri husika. Halikadhalika, halmashauri zimepewa mamlaka ya kusimamia utekelezaji wa sheria na wananchi wanapata huduma ya ulinzi⁴.

Mheshimiwa Spika, katika kuhakikisha halmashauri zinadumisha ustawi na usalama wa wananchi katika maeneo husika, zimepewa mamlaka ya kubuni vyanzo mbalimbali vya mapato na kutumia mapato hayo kutekeleza kazi za umma katika halmashauri. Kiutaratibu, fedha za halmashauri kwa kuwa zinahusika katika kutekeleza miradi ya eneo husika zimepewa jina la fedha za ndani. Fedha kutoka Serikali Kuu zinafahamika kama fedha kutoka Serikali Kuu.

¹ Ibara ya 6 ya Katiba

² Ibara ya 8(1)(b)(c) ya Katiba.

³ Ibara ya 145(1) na 146(1) ya Katiba.

⁴ Ibara ya 146(2)(b) ya Katiba.

Ibara ya 147 (1)(2) na ibara ya 148 (1)

Mheshimiwa Spika, napenda kuipongeza Serikali kwa kuweza kusimamia vyema sera ya ugatuzi wa madaraka kwa kuhakikisha Serikali za Mitaa zinakusanya fedha kutoka katika vyanzo vilivyopo katika halmashauri husika na kuruhusu halmashauri hizo kuzitumia kwa ajili ya kuendesha miradi iliyopo. Uamuzi huu umewezesha wananchi kuiona thamani ya pesa ya Serikali moja kwa moja na utaratibu huo unasaidia sana katika kupunguza utegemezi wa fedha kutoka Serikali Kuu.

Mheshimiwa Spika, licha ya halmashauri kuruhusiwa kutumia fedha kutoka vyanzo vilivyopo kwenye eneo husika katika kutekeleza miradi iliyopo kwenye maeneo yao, bado yapo baadhi ya masuala ambayo halmashauri hazina mamlaka ya moja kwa moja katika kupanga na kutenga bajeti ya mambo inayoona ni muhimu kutekeleza. Mojawapo ya masuala ambayo halmashauri za miji na wilaya nchini zinashindwa kuyatekeleza katika muda ambao halmashauri inaona inafaa ni ununuzi wa magari ya zimamoto na vifaa mbalimbali vinavyotumika katika kuzimamoto na uokoaji. Ugumu huo unatokana na halmashauri kushindwa kutumia fedha zake kutekeleza miradi husika kutokana na misingi ya kisheria⁵.

Mheshimiwa Spika, kabla ya mwaka 2007, masuala yote ya huduma ya zimamoto na uokoaji yalikuwa yanasimamiwa kwa ukaribu na Serikali za Mitaa kupitia halmashauri za miji na wilaya. Halmashauri hizo zilihusika kikamilifu katika kuhakikisha upatikanaji wa huduma za zimamoto na uokoaji kwa kutenga bajeti kuhusu masuala yanayohusu ununuzi wa magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji.

⁵ Kifungu cha 4(4) cha Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, Sura ya 427

Mheshimiwa Spika, kufuatia kutungwa kwa Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji mwaka 2007, tangu wakati huo hadi sasa masuala yanayohusu ununuzi wa magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji yanafanyika na serikali kuu kupitia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji. Aidha, tangu jukumu hilo kuhamishiwa katika jeshi hilo, kumeendelea kuwepo ukosefu na upungufu mkubwa wa magari na vifaa vya zimamoto na uokoaji katika halmashauri nyingi kwakuwa Serikali kuu kukosa fedha ya mkupuo kununua magari kwa halmashauri zote nchini. Jambo hilo limesababisha waheshimiwa Wabunge wengi kuiuliza serikali mara kwa mara maswali kuhusu kutokuwepo kwa magari ya zimamoto, ubovu wa magari ya zimamoto, umbali mrefu kutoka magari ya zimamoto yalipo hadi mahali ambapo majanga yanatokea na kutokuwepo kwa vifaa toshelezi na vya kiasasa vya zimamoto na uokoaji. Matarajio ya wabunge wote ni kuhakikisha wananchi wanapata huduma ya zimamoto na uokoaji kwa haraka na kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977 kama ilivyorekebishwa mwaka 2005 ibara ya 147 (1) na (2) na ibara ya 148 (1) inaeleza madaraka ya Amiri Jeshi Mkuu kuunda Jeshi la aina yoyote na kuyaamuru majeshi hayo katika kuokoa maisha na mali za watu katika hali ya hatari na hapo ndipo Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lilipoundwa kwa lengo kuu la kuokoa maisha na mali. Aidha, sina shaka na uhodari na uwezo wa Askari wa Jeshi hili bali wanahitaji vifaa vya uokoaji na magari ya kuzima moto ya kutosha katika kutimiza majukumu yao kisheria na kikatiba katika kuhakikisha usalama wa wananchi. Serikali kuu ibakie na jukumu la kutoa Maafisa na Askari wetu hodari na wazalendo lakini halmashauri zipewe jukumu la uwekaji wa miundombinu wezeshi ikiwemo magari ya kuzima moto na vifaa katika shughuli za uokoaji nchini.

Mheshimiwa Spika, majibu ya Serikali kwa maswali hayo kwa Waheshimiwa Wabunge ni kuwa Serikali kupitia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji inafanyia kazi na kwamba imetenga bajeti ya kununua idadi ya magari husika. Idadi ya magari

ambayo Serikali inaeleza kuyanunua ni ndogo sana ukilinganisha na mahitaji yaliyopo kwa kuwa idadi ya halmashauri zinazohitaji huduma hiyo ni kubwa sana ukilinganisha na idadi ya magari na vifaa vya uokoaji. Kutokana na hali hii, uwezekano wa kukabiliana na majanga ya moto na ajali nyingine utaendelea kuwa mgumu kutokana na kukosekana kwa magari na vifaa vya uokoaji.

Mheshimiwa Spika, kwa miaka ya karibuni ajali na majanga ya moto yameendelea kuongezeka kwa kasi kubwa katika maeneo ya wananchi katika miji, kata na vijiji mbalimbali nchini. Mji wa moshi ambalo ni jimbo langu ni mfano mzuri mojawapo ambapo majanga makubwa mawili ya moto yalitokea ndani ya muda mfupi katika siku za karibuni. Katika matukio yote hayo, uwezo wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji kukabiliana na majanga haya umekuwa mdogo kabla haujaleta madhara na kufanya uokoaji. Kukosekana kwa ufanisi wa uokoaji unasababishwa kwa sehemu kubwa na upungufu ama ukosefu wa magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji.

Mheshimiwa Spika; Jeshi la zimamoto na uokoaji lina jukumu la utoaji wa elimu, upitishaji wa ramani za majengo na ukaguzi wa majengo. Lengo la jukumu hili ni kuzuia majanga ya moto yasitokee, kupunguza athari za majanga endapo yatatokea na kuijengea uwezo jamii namna ya kukabiliana na majanga. Kimsingi tunaposema Jeshi linapaswa kuwa *proactive* maana yake jukumu hili linapaswa kupewa kipaumbele, hivyo matokeo chanya ya utekelezaji wa jukumu hili ni kupungua kwa matukio ya moto na maokozi. Kwahiyo, jukumu hili ni muhimu linalohitaji uwepo wa Jeshi kuajiri Askari wengi ili kupita katika majengo yote kuyakagua na kutoa elimu na ushauri wa kinga dhidi ya majanga ya moto.

Mheshimiwa Spika; hivi karibuni kumekuwa na utokeaji wa majanga mbalimbali yaliyopelekea maafa kwa wananchi yakiwemo maporomoko ya udongo Kateshi Mkoani Manyara na mafuriko katika Mikoa ya Morogoro, Pwani, Dar es salaam, Lindi na Mtwara. Katika Sheria ya Usimamizi wa Maafa, 2022 Jeshi la zimamoto na uokoaji ni moja wapo ya Wajumbe wa Kamati ya Wataalam wa Kitaifa na idara zinazohusika na huduma za masuala ya maafa katika uokoaji wa maisha na mali. Hata hivyo, idadi ya Askari wa Jeshi

la zimamoto na uokoaji katika matukio haya ni ndogo sana ukilinganisha na idadi ya Waathirika wa majanga na kushindwa kutoa huduma kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, wananchi wanaokumbwa na majanga wamekuwa wakitoa lawama kwa halmashauri kwa kudhani kwamba kukabiliana na majanga hayo ni jukumu la halmashauri. Aidha wanaona kuwa halmashauri inao wajibu wa kununua vifaa toshelezi katika kukabiliana na majanga katika maeneo husika. Vilevile halmashauri zimeendelea kulaumiwa kwa kukusanya mapato kutoka kwa wananchi lakini zimekuwa haziwasaidii kuepukana na majanga ya moto mfano katika masoko na maduka. Hali hii husababishwa na halmashauri kutopewa jukumu la kununua magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji.

Mheshimiwa Spika, katika baadhi ya miji, wahisani na wadau wa maendeleo kutoka ndani na nje ya nchi walikuwa wakizisaidia halmashauri kukabiliana na majanga hayo. Mfano mojawapo ni halmashauri ya manisipaa ya Moshi ilikuwa inapewa msaada kutoka nchi rafiki ya Japan. Baada ya majukumu hayo ya ununuzi wa vifaa vya zimamoto na uokoaji kuhamishiwa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, halmashauri zimeacha mawasiliano na wahisani na wamekuwa wakiona ugumu kwa wahisani hao kutoa msaada wa ununuzi wa vifaa hivyo kwa halmashauri mbalimbali nchini.

Mheshimiwa Spika; Serikali imekuwa na miradi mikubwa ya kimkakati kama vile Standard Gauge Railway (SGR), Julius Nyerere Hydroelectric power, Bomba la mafuta la Uganda na Tanzania lakini miradi hii mikubwa inategemea huduma ya zimamoto na uokoaji kutoka katika vituo vya zimamoto na uokoaji vilivyo Mijini ambapo ni mbali na eneo ilipo. Hata hivyo, miradi hii inahitaji huduma ya zimamoto na uokoaji kwani inaweza kupata hitilafu na kutokea ajali ya moto na majanga mengine na pengine kukwamisha mradi kuendelea. Aidha, kwa kupitia CSR miradi ikiruhusiwa kujenga vituo na ununuzi wa magari ya zimamoto na uokoaji kutasaidia

kusogeza huduma hii kwa Miji iliyo karibu na eneo la miradi hiyo iwapo itatokea dharura ya majanga itadhibitiwa kwa haraka kabla haijaleta maafa kwa wananchi.

Mheshimiwa Spika; kiuhalisia Jeshi la Zimamoto na Uokoaji lina vituo vichache sana vya kutoa huduma kwa Wananchi. Hali hii imesababishwa na upungufu wa rasilimali vifaa na rasilimali watu. Kutokana na changamoto tajwa, mara kadhaa Waziri Mkuu wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania amekuwa akizielekeza Halmashauri zote Nchini kutenga maeneo ya kujengwa vituo vya zimamoto na uokoaji na kununua vifaa ikiwemo magari na kukabidhi Jeshi la Zimamoto na Uokoaji ili kusogeza huduma kwa Wananchi na kuboresha huduma katika halmashauri husika. Katika kutekeleza hilo Halmashauri ya mji wa Tunduma imekuwa ya kwanza kununua gari la zimamoto na kukabidhi kwa matumizi katika Halmashauri hiyo.

Mheshimiwa Spika; itakumbukwa kuwa, kabla ya huduma za Zimamoto na Uokoaji kutolewa chini ya kamandi moja ya Kamishna Jenerali, huduma tajwa zilitolewa katika ngazi ya halmashauri ambapo halmashauri iligharamia mishahara, uniform, posho na ununuzi wa magari na vifaa vya uokoaji. Kwa msingi huo, kwa sasa halmashauri zimepunguziwa mzigo wa kugharamia huduma hiyo. Hivyo, unafuu huo unaweza kuzirudishia Halmashauri jukumu la kununua magari na vifaa pekee kwa ajili ya kuboresha huduma katika Halmashauri husika.

Mheshimiwa Spika; changamoto kubwa Jeshi la zimamoto na uokoaji ni upatikanaji wa maji wakati wa ajali za moto kwani fire hydrants ni chache sana katika Miji, Aidha, Jeshi lishirikiane na Wizara ya Maji pamoja na Mamlaka za maji na wadau wengine kuwe na ulazima wanapokuwa na miradi mipya ya maji wazingatie uwekaji wa sehemu za kujazia maji ya kuzima moto (Fire hydrants). Pamoja na kufanya matengenezo ya Fire hydrants zilizoharibika au kufukiwa wakati wa matengenezo ya barabara ili ziweze kutoa huduma ya kuokoa maisha na mali.

Mheshimiwa Spika, hoja yangu inalenga kuliwezesha Jeshi la zimamoto na uokoaji kuwasaidia wananchi katika kukabiliana na majanga kwa kuingia makubaliano maalum (MoU) kati ya Halmashauri na Jeshi la Zimamoto katika kununua magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji kwa ajili ya matumizi ya Jeshi

la Zimamoto na Uokoaji katika halmashauri husika na Jeshi la zimamoto na uokoaji liwe na kazi moja tu ya kuleta Maafisa na Askari katika vituo vyote vya Halmashauri.

HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, kwa kuwa halmashauri ni sehemu ya Serikali ambayo lengo lake kuu ni kujenga, kuimarisha na kukuza ustawi wa wananchi kwa kuwa halmashauri pia zinawajibu wa kikatiba katika kuhakikisha usimamizi wa sheria na ulinzi wa wananchi, ninapendekeza halmashauri za miji na wilaya ziruhusiwe kushirikiana na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji ili kuziruhusu halmashauri kununua magari ya zimamoto, vifaa vya uokoaji na kufanya ukarabati wa kawaida (*maintenance*) wa magari na vifaa hivyo katika kukabiliana na tatizo la upungufu na ukosefu wa magari na vifaa hivyo katika halmashauri nchini ikibidi kwa kuingia makubaliano maalum (*MoU*) na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji.

Mheshimiwa Spika, Baada ya Maelezo hayo, sasa naomba kuliomba Bunge lako Tukufu lijadili hoja hii na liazimie kama ifuatavyo;

**AZIMIO LA BUNGE KUHUSU HALMASHAURI ZA MIJI NA WILAYA
KUSHIRIKIANA NA JESHI LA ZIMAMOTO NA UOKOAJI KATIKA
KUTATUA TATIZO LA UPUNGUFU WA MAGARI YA
ZIMAMOTO PAMOJA VIFAA VINAVYOTUMIKA
KUZIMAMOTO NA UOKOAJI**

KWA KUWA lengo la Serikali ni kujenga, kukuza na kuimarisha ustawi wa wananchi kwa kutatua matatizo yanayowakabili ikiwemo kutekeleza miradi katika mamlaka za Serikali za Mitaa ambazo ni Halmashauri za Miji, Manispaa, Wilaya, Kata na Vijiji;

KWA KUWA halmashauri zinaruhusiwa kubuni vyanzo vya mapato kutoka katika maeneo husika, kukusanya mapato na kuyatumia katika kutatua changamoto zinazowakabili wananchi ikiwemo ujenzi wa masoko, miradi ya maji, hospitali, majengo mbalimbali, shule, magari na vifaa mbalimbali ikiwemo vifaa vya usafi na ulinzi;

KWA KUWA yamekuwa yakitokea majanga ya moto na ajali nyingi katika maeneo mbalimbali katika Halmashauri za Miji, Manispaa, Wilaya, Kata na Vijiji na kuna uhaba wa Askari wa zimamoto na uokoaji nchini ingawa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linahusika kisheria katika kuokoa maisha na mali za wananchi pale majanga yatokeapo;

KWA KUWA majanga ya moto na ajali yameendelea kuleta madhara makubwa kwa wananchi kwa kuharibiwa kwa mali, kupata vilema vya muda na vya kudumu, madhara ya kiafya na wakati mwingine kusababisha vifo vya wananchi;

KWA KUWA kwa sehemu kubwa ukosefu wa magari ya zimamoto na vifaa vingine vya uokoaji katika halmashauri mbalimbali nchini inachangia ongezeko la madhara yatokanayo na ajali za moto na ajali nyingine kwa kukosekana ufanisi katika huduma ya kuzimamoto na uokoaji katika kukabiliana na majanga hayo;

KWA KUWA baadhi ya halmashauri zinao uwezo wa kifedha wa kuwezesha kupatikana kwa magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji katika kuhakikisha usalama wa wananchi na mali zao kwa kushirikiana na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji;

KWA KUWA Hakuna makubaliano kisheria kwa Jeshi la zimamoto na uokoaji kushirikiana na Mamlaka za Maji kwenye umiliki, uwekaji na ukarabati wa *Fire Hydrants* kupitia miradi mipya ya maji na ya zamani nchini;

KWA KUWA Sheria inayosimamia masuala ya zimamoto na uokoaji haitoi mwanya kwa halmashauri kununua magari ya zimamoto na vifaa vingine vya uokoaji kutokana na jukumu hilo kuwa chini ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji;

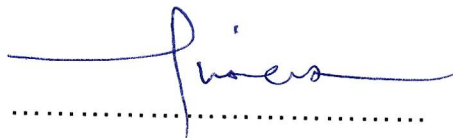
KWA KUWA baadhi ya halmashauri zinao uwezo wa kibajeti na uwezo wa kushirikiana na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika kutatua changamoto ya upungufu na ukosefu wa magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji kupitia vyanzo vya mapato ya ndani, msaada kutoka kwa wahisani, marafiki na wadau wa maendeleo ama fedha kutokana na utekelezaji wa Sera ya Huduma kwa Jamii (CSR) kutoka kwa wadau mbalimbali;

NA KWA KUWA Ibara ya 63 (3) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977, Bunge la Jamhuri ya Muungano linayo Mamlaka ya Kuisimamia na kuishauri Serikali katika utendaji wake wa kazi;

KWA HIYO BASI BUNGE LINAAZIMIA KWAMBA;

- (a) Serikali ilete Muswada wa Sheria Bungeni ili kuweka utaratibu wa kuwezesha halmashauri kutenga fedha katika bajeti zake kwa ajili ya kununua magari ya zimamoto, vifaa vingine vya uokoaji na matengenezo ya magari na vifaa vya zimamoto na uokoaji;
- (b) Serikali ilete Bungeni Muswada wa sheria utakaoweka utaratibu wa kuwezesha halmashauri za miji na wilaya kuingia makubaliano ya ushirikiano (*MoU*) na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji ya kununua magari ya zimamoto na vifaa vya uokoaji;
- (c) Serikali ilete Bungeni Muswada wa sheria utakaoweka utaratibu wa utekelezaji wa Sera ya Huduma kwa Jamii (*CSR*) kuwezesha miradi mikubwa ya kimkakati kuweka huduma za zimamoto na uokoaji;
- (d) Serikali ilete Bungeni Muswada wa sheria utakaoweka utaratibu wa kuwezesha uwekaji wa *Fire Hydrants* katika miradi yote ya maji na kuingia makubaliano ya ushirikiano (*MoU*) kati ya Mamlaka za Maji Nchini na Jeshi la Zimamoto na Uokoaji katika uwekaji na ukarabati wa *Fire Hydrants*.
- (e) Serikali iweke utaratibu maalum wa kuwezesha upatikanaji wa ajira kwa Jeshi la zimamoto na uokoaji kuajiri Askari wengi kila mwaka ili kukidhi shughuli za uokoaji na kupambana na majanga nchini.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa Hoja.

MHE. PRISCUS JACOB TARIMO (MB)

JIMBO LA MOSHI MJINI

0754 426 744